

Učešće žena u političkim procesima

Prema popisu stanovništva iz 2013. godine, žene predstavljaju oko 51 % stanovništva Bosne i Hercegovine. Međutim, one su, kako u društvu tako i u politici, nedovoljno zastupljene. Veće učešće žena u politici bilo bi korisno za društvo u cjelini, ne samo za žene. Zastupljenost žena u politici i izborima, bilo kao kandidatkinja, glasačica ili pristalica stranke, je demokratski princip koji osigurava da se njihove potrebe rješavaju na adekvatan način.

Bosna i Hercegovina ima čvrst okvir za postizanje rodne ravnopravnosti koji čine zakoni, politike djelovanja i institucije. Međutim, postoje veliki izazovi u pogledu deklarirane posvećenosti države rodnoj ravnopravnosti i postavlja se pitanje koliko zakonski okvir pozitivno utiče na svakodnevni život žena. Svjesna negativnog uticaja rodne nejednakosti na ekonomski rast i razvoj, država je posvećena premošćivanju

nepovezanosti između *de jure* politika djelovanja i *de facto* prakse.

Postoji izražen jaz između učešća žena u političkim procesima i zastupljenosti u formalnim političkim strukturama. Uprkos zakonskoj odredbi da se na izbornim listama mora naći 40% manje zastupljenog spola i dalje postoje velike razlike

u zastupljenosti spolova u zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti. Rodni jaz u političkom sudjelovanju i zastupljenosti i dalje je ozbiljan globalni izazov. Zakon o ravnopravnosti spolova definiira jednaku zastupljenost kada je jedan spol zastupljen sa najmanje 40% članova u tijelima na svim nivoima u BiH. Slično tome, član 4.19 Izbornog zakona BiH obavezuje političke stranke da u otvorene izborne liste uključuju 40% žena. Političke stranke zaista ispunjavaju ovaj zahtjev, međutim, ova odredba nije u praksi dovela do veće zastupljenosti žena u zakonodavnim i izvršnim tijelima.

S ciljem promoviranja rodne ravnopravnosti u BiH kroz

svrsishodno i vidljivo političko učešće žena i uključivanje rodne ravnopravnosti u rad političkih stranaka, Misija OSCE-a u BiH direktno surađuje s političkim strankama na promovisanju osnaživanja političarki. Koristeći takva uspostavljena partnerstva s političkim strankama, Misija surađuje s parlamentarnim odborima za ravnopravnost spolova na državnom i entitetskom nivou, s ciljem prioritiziranja pitanja ravnopravnosti spolova u zakonodavnim tijelima. Jedan od glavnih saveznika Misije u tome su institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova.

Misija je, tokom 2016. godine, sarađivala sa osam najvećih političkih stranaka u BiH na provođenju rodne analize političkih stranaka koju je vodio OSCE-ov Ured za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR). Projekt je identificirao nekoliko pitanja koja se odnose na slabo napredovanje žena u političkom životu, a jedno od njih je nedostatak sistematske edukacije o načelima rodne ravnopravnosti i njenoj relevantnosti za politički život i stranački aktivizam. U 2018. godini, Misija je razvila nastavni plan i program modula za rodnu ravnopravnost koji će biti uključen u programe edukacije političkih akademija četiri najveće političke stranke. U periodu od 2018. godine do 2020. godine, Misija je uložila napore u obuku predavača unutar samih političkih stranaka. Tokom 2021. godine je izvršena procjena u kojoj mjeri su pojedinačne stranke provele preporuke proistekle nakon rodne analize. Ta procjena je pokazala da su određene stranke preduzele značajne korake ka poboljšanju internih procedura, tj. uvele su ili izmijenile svoje dobrovoljne stranačke kvote, usvojile akcione planove za rodnu ravnopravnost, ojačale stranačke forume žena i

uvele slične mjere. Tokom cijele 2022. godine, Misija je organizovala sastanke na visokom nivou sa političkim strankama što je rezultiralo dodatnim naporom usmjerenim ka rodnoj ravnopravnosti. Pored toga, tokom 2022. godine je Misija, u saradnji sa Agencijom za ravnopravnost spolova BiH te uz stručnu pomoć ODIHR, obavila procjenu rodne ravnopravnosti u političkom životu BiH, koja je obuhvatila cijelu državu, zakonodavna i izvršna tijela, političke stranke i sektor civilnog društva. Strateške preporuke proistekle iz te procjene će poslužiti za oblikovanje daljeg rada institucija, političkih stranaka i međunarodnih organizacija po ovom pitanju.

Misija je 2014. godine pružila podršku Agenciji za ravnopravnost spolova BiH u izradi Izjave političkih stranaka o opredijeljenosti za ostvarivanje ravnopravnosti spolova¹ u skladu sa Odlukom Ministarskog vijeća OSCE-a o učešću žena u političkom i javnom životu², iz 2009. godine te u skladu sa OSCE-ovim Akcionim planom za promociju rodne ravnopravnosti³, iz 2004. godine. Na osnovu tog djelovanja, Misija je

uspostavila direktan kontakt i sarađivala s osam političkih stranaka koje su potpisale Izjavu, osiguravajući njihovu kontinuiranu posvećenost načelima rodne ravnopravnosti.

Misija podržava parlamentarne odbore za ravnopravnost spolova u BiH kao središnje pokretače zakonodavne primjene načela ravnopravnosti spolova. Nadalje, Misija doprinosi povećanju svijesti o Rezoluciji 1325 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija: Žene, mir i sigurnost⁴, njenoj provedbi i važnosti učešća žena u političkom i javnom životu.

Institucionalni mehanizmi za provedbu zakona o ravnopravnosti spolova i rodni politika djelovanja zakonski su uređeni u Zakonu o ravnopravnosti spolova (ZRS). Zakon je propisao uspostavljanje Agencije za ravnopravnost spolova na državnom nivou i Gender centara na entitetskom nivou u FBiH i RS-u i zahtijevao je formiranje provedbenih tijela na svim nivoima vlasti.

Zakonodavni institucionalni mehanizmi uključuju Komisiju za ostvarivanje ravnopravnosti spolova Predstavničkog doma Parlamentarne

skupštine BiH; Komisije za jednakopravnost spolova Predstavničkog i Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine; Odbor za jednake mogućnosti Narodne skupštine Republike Srpske; Odbor za ravnopravnost spolova Skupštine BD BiH; kantonalne skupštinske komisije za ravnopravnost spolova; i komisije za ravnopravnost spolova u općinskim vijećima/ skupštinama opština.

BiH je usvojila nekoliko politika djelovanja za osiguranje ravnopravnosti spolova u različitim životnim sferama, uključujući Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine za period 2018-2022⁵, i Akcioni plan za primjenu Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 „Žene, mir i sigurnost“ u Bosni i Hercegovini za period 2018-2022⁶.

Preporuke koje je ODIHR dao u vezi sa učešćem žena na izborima u jugoistočnoj Evropi uključuju pozive na veće učešće u izbornim i drugim tijelima koja donose odluke, pravedno izvještavanje medija tokom kampanje, paritet u izbornoj kandidaturi i rješavanje pitanja poput grupnog ili porodičnog glasanja.

1 Dostupno na https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/06/GEP_eng_opt.pdf.

2 Dostupno na <https://www.osce.org/files/t/documents/2/a/40710.pdf>.

3 Dostupno na <https://www.osce.org/files/t/documents/7/d/23295.pdf>.

4 Dostupno na <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1325>.

5 Dostupno na https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/GAP-BIH-2018-2022_ENG.pdf.

6 Dostupno na <https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/Akcioni-plan-ENG-KB-14.01..pdf>.

Za više informacija,
skenirajte QR kod.

